

<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2144179>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань мобілізації, проходження військової служби та звільнення з військової служби, ведення військового обліку: проект Закону України від 08.01.2024 № 10378-3. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2146234>.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби: проект Закону України від 28.12.2023 № 10378-1. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/2141965>.

Руслан КАРАГІОЗ,

кандидат політичних наук, доцент кафедри
загально правових дисциплін

Херсонського факультету ОДУВС

Світлана НАУМКІНА,

доктор політичних наук, професор, завідувач
кафедри політичних наук і права Університету
Ушинського (м. Одеса)

КОРУПЦІЙНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

Воєнний стан накладає особливі обов'язки на правоохоронні органи, зокрема поліцію, що може стати об'єктом корупційних викликів у контексті зміщеної політичної динаміки та підвищеної напруги в суспільстві. Під час воєнного стану, коли держава стикається з надзвичайними обставинами, зокрема загрозами національної безпеки, функціонування поліції може бути піддане серйозним тискам і випробуванням.

Одним із викликів є підвищення тиску при забезпеченні безпеки та здійснення контролю за великими територіями. Це може створити сприятливі умови для корупційних дій, коли поліцейські можуть використовувати свої повноваження для особистої вигоди, обходячи стандартні процедури та правила. Наприклад, як показує практика, є, на превеликий жаль, такі, що можуть вимагати хабарі за забезпечення безпеки або обходження законів в обмін на підтримку чи захист. Ще одним важливим аспектом є контроль за інформацією та комунікаціями. У воєнний період забезпечення правил безпеки та запобігання дезінформації може стати надзвичайно важливим завданням для збереження стабільності. Однак, це також може створювати певне підґрунтя для корупційних схем серед поліцейських, оскільки вони можуть використовувати свій вплив для маніпулювання інформацією та забезпечення вигоди конкретним особам або групам [1].

Додатковим викликом є питання внутрішньої дисципліни та контролю.

У воєнних умовах, коли стресові ситуації можуть впливати на психологічний стан поліцейських, важливо забезпечити ефективний механізм контролю за їхньою діяльністю. Відсутність такого контролю може призвести до зловживань та корупції, що загрожує загальній безпеці та довірі суспільства до поліцейських органів.

Науковці В. С. Мащенко та А. В. Боксгорн відзначають, що період воєнного стану в країні є важливим контекстом для аналізу корупційних явищ. За їхнім переконанням, воєнний стан може мати як певні запобіжники, так і підвищувати ризики корупції, в залежності від конкретних умов та дійовості заходів, призначених для його управління [4].

Воєнний стан визначає специфічні виклики, які можуть впливати на динаміку корупційних явищ. Важливо розуміти, як саме ці виклики впливають на динаміку корупції та які заходи можуть бути ефективними в її запобіганні.

Згадані вище дослідники підкреслюють, що в умовах війни виникає складніше визначення «всього, що можна красти». Така ситуація, за їхнім розумінням, може взаємодіяти із збільшеним контролем та відкритістю владних структур [4].

Підвищений контроль і відкритість можуть стати ефективними механізмами запобігання корупції, але важливо визначити, наскільки ці фактори дієві в конкретних умовах воєнного стану.

У звіті Transparency International за 2022 рік вказується, що Україна, не дивлячись на воєнний конфлікт, зазнала певних поліпшень за індексом сприйняття корупції. Однак слабкі правові інституції та нестабільність правосуддя визнаються ключовими факторами поширення корупції в країні [5].

Незважаючи на те, що результати, за індексом сприйняття корупції, свідчать про деяке поліпшення, але необхідно врахувати, як саме воєнний стан може впливати на динаміку правових інституцій та механізмів правосуддя.

Під час воєнного стану загарбницька агресія може сприяти відхиленню від антикорупційних реформ та породжувати скандали, такі як ті, які сталися в Міністерстві оборони та розвитку громад і територій. Необхідно уважно вивчити, як воєнний стан впливає на процеси реформ та чи стає він каталізатором корупційних подій в специфічних відомостях.

Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки визнається певним позитивним кроком, але як науковці, так і практичні діячі залишають питання щодо її реалізації та важливості вивчення попередніх результатів опитувань щодо рівня корупції [2]. Хоча стратегія є кроком вперед, важливо розглядати її в контексті реальної дієвості та результатів попередніх аналізів рівня корупції.

Перш за все, природно, що боротьба з корупцією вимагає пріоритетного фокусу на очищенні від корупції судової системи, поліції, прокуратури та інших ключових секторів. Визначення пріоритетних напрямків боротьби з корупцією є важливим етапом, але важливо враховувати контекст воєнного стану та його вплив на ці сектори.

Усунення корупції вимагає розробки чітких, зрозумілих та прозорих механізмів, а також систематичних заходів для їхньої ефективної реалізації.

1. Від НАБУ до Залужного. Як Україна намагається побороти корупцію, що виросла під час війни. Інтерв'ю очільника НАЗК Новікова. 08.02.2023 року. URL: <https://forbes.ua/money/vid-nabu-do-zaluzhnogo-yak-ukraina-namagaetsya-poboroti-koruptsiyu-shcho-viroslo-pid-chas-viyuni-intervyu-ochilnika-nazk-novikova-08022023-11588> (дата звернення 19.02.2024)

2. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки. Верховна Рада України. Законодавство України. 2021 р. 2322-20. (дата звернення 19.02.2024)

3. Індекс сприйняття корупції – 2022 «Transparency International» URL: <https://cpi.transparency.org> (дата звернення 01.12.2023)

4. Мащенко В. С., Боксгорн А. В. Окремі питання запобігання та виявлення корупції в органах публічної влади в умовах воєнного стану. 2023 р. 198с. (дата звернення 19.02.2024).

5. CPI Для Східної Європи та Центральної Азії: зростаючі ризики безпеці та авторитаризм загрожують прогресу в боротьбі з корупцією. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2022-eastern-europe-central-asia-growing-security-risks-authoritarianism-threaten-progress-corruption> (дата звернення 19.02.2024)

Олена КОВАЛЕНКО,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін і трудового права
імені професора О. І. Процевського
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

НОВЕЛИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПЕРІОДУ ВОЄННОГО СТАНУ ПРО ВИПРОБУВАННЯ: PRO ET CONTRA

24 лютого 2022 р. реальність українців докорінно змінилась. Із повномасштабною збройною агресією російської федерації в Україну було введено спеціальний правовий режим – режим воєнного стану задля відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, максимального убезпечення від загрози небезпеки державній незалежності України [1].

Відповідно трудове законодавство також зазнало змін, які за задумом мали надати можливість організувати працю в цих складних умовах та забезпечити реалізацію права на працю. Було прийнято Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [2], та внесено до КЗпП України зміни законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого